

ŁGAĆ (37) *vb impf*

inf łgać (12). ◇ *praes 1 sg* łzę (2), łgę (2); *łzę Calep*; *łgę : łzę Mącz* (2:1). ◇ *2 sg* łziesz (2). ◇ *3 sg* łże (5). ◇ *2 pl* łżecie (1). ◇ *3 pl* łżą (2). ◇ *praet 1 sg m* łgąłem, -m łgął (2). ◇ *3 sg m* łgął (2). ◇ *3 pl m pers* łgali (2). ◇ *con 2 sg m* byś łgął (1). ◇ *3 sg m* by łgął (1). ◇ *imp 2 sg* łży (1). ◇ *part praes act* łżąc (1) *OpecŻywList*, łgać (1) *OpecŻyw*.

Sł stp notuje, Cn s.v. łgarstwo, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

Mówić nieprawdę, wprowadzać w błąd; mentiri Mącz, Calag, Calep, Cn; diffiteri, nugari Mącz: fallere, mendacium dicere a. facere Cn (37) : BartBydg 99; Nienawicią przeciw iemu kfiążęta kaplanfkie zapálili fie/ [...] a iedni za drugie łżätz/ one⁸⁰ czarnokfiężnika bytz rzekli OpecŻywList C2; ani w kunfcie ani w ładzie, ani gdzie indzie łgać nie łfułza nam. BielŻywGlab nlb 11; RejKup f5v, l8v; RejFig Bb6; gdy fie w młodości zwyczają łgąć/ tedy ten zwyczaj będąc mężmi zachowayą KwiatKsiąż C2v; Mentior, Lżę s prawdą fie miyam. Mącz 216c, 119c, 252d; GórnDworz T2v; Calag 341b; KochFr 134; Dziś ledá Száfzek: áli vydzie wřzędzie/ Bylé łgąć vmiał/ áli rádźić będzie. PudłFr 9, 20; Calep 653a.

łgać komu (2): *Przeto obiawiam tobie krolowi/ aby żadny tobie prawdę wiedzácemu nielgal OpecŻywList C2; Mącz 216c.*

łgać przeciwko komu, przeciwko czemu (2): *Blogoflawienifcie gdyż by zlorzczyli wám ludzie/ a przeciwiłi fie wám/ a mowili włfytko złe przeciwko wám łgätz OpecŻyw 42; OrzList b2v.*

łgać kogo (1): *mieli przełozyc/ zebyś łgał Ducha świętego [...] Bo Anánias nie duchowi świętemu ále ducha świętego kłámał BudNT przedm c2.*

łgać na kogo (2): *táko będą kárác/ Ktoryby śmiał ná kogo łgąć. BierEz A3; Mącz 216c.*

W przeciwstawieniach: »mówić chorosze, prawdę (2), być prawym ... łgać« (4): *Prawdácíem fámá vkaże/ Kto ieft práwy/ á kto też łże. BierEz 44v; Tento moy przeciwnik [...] mowili prawdę, z prawdy fie niegniewam, ieftłize łże, młcić fie nie będą BielŻyw 73, 23; Choćbyś mu ćiałto z dzieżą dał y z workiem grofze/ Przecię łże po ftáremu/ choć mowi chorofze. KlonWor 28.*

Przysłowia: *Lżowie by prawdę chcieli korcem mierzyć/ Gdy przed thym łgáli nie będą im wierzyć. RejZwierc 216v.*

Bo ták mądrzy powiedáli/ Iz nigdy nie żáłowáli/ Kiedy poćciwie milczeli/ Niżli bełkocąc łgąć mieli. RejZwierc 233v.

Zwroty: »bez wstydu łgać« (1): *Tácyc fą co fie gadáią/ Táiemnic Bofkich bádáią: Sámi łobie rozum káżą/ Iz więc potym bez włtydu łżą. BierEz Rv.*

»jawnie łgać« (3): *BielŻyw 23; [Zwingliusz] wznowił po Berengáriufie Kácerzu/ then v Szwánczárów iáwny bład: ktory iáwnie łgał przeciwko świádectwu łwemu. OrzList b2v; Aperte mentitur, Iáwnie łże. Mącz 278d.*

»oczywiście łgać« (1): *Palam mentiri, Oczwiście łgąć. Mącz 273a.*

»łgać jako pies« = *mentiri sicut canis JanStat* (3): *A ktemu ma odwołác/ Iz to com mowil/ tom łgał iáko pies. UstPraw A4v; StryjKron 482; StarnSat 238.*

Szereg: »mówić, (a) łgać« (2): *Nędzny á łzkárády chłopie/ cołz to mowilz á łżelz? HistRzym 42; UstPraw A4v.*

W przén (1) : *Tą nauką nawięcej przebedziefz, ktora łgać nieumie. BielŻyw 90.*

Synonimy: klamać, matać.

Formacje współrdzenne: nałgać, obelgać, przełgać się, przyłgać, przyłygać, wełgać się, wylgać, wylgać się, zelgać; obelgować, przyłgiwać.

Cf ŁGANIE, **ŁŻĄCY**, **ŁŻYKWIAT**

TK